

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Елица Георгиева Деливерска-Александрова, доктор
Катедра по ДОЛЧХ, ФДМ, МУ – София
член на Научно жури съгласно заповед № Р-109-108/12.05.2022 г.
на Ректора на МУ – Варна

Относно: **придобиване на научна и образователна степен „Доктор“** в област: Висше образование: 7. Здравеопазване и спорт. Професионално направление: 7.2. Стоматология. Докторска програма: „Хирургична стоматология“

На: **дисертационен труд** на тема: „Използване на дентални лазери при лечение на пациенти в оралната хирургия“

Автор: **д-р Велимира Христова Георгиева**, докторант, редовна форма на обучение по процедура за придобиване на образователната и научна степен „Доктор“, Факултет по дентална медицина, Медицински университет – Варна.

Научен ръководител: проф. д-р Тихомир Георгиев, дмн

1. Общо представяне на дисертационния труд

Настоящото становище е изготвено въз основа на заповед на Ректора на МУ – Варна № Р-109-208/12.05.2022 г.

Представеният комплект от материали на хартиен и електронен носител е в съответствие с чл. 44 (3) от Правилника за развитие на академичния състав в МУ – Варна.

Докторантът е приложил 3 публикации по темата на дисертационния труд, които количествено и качествено отговарят на законовите изисквания за дисертационен труд.

2. Кратки биографични данни за докторанта

Д-р **Велимира Христова Георгиева** е родена през 28.06.1992 г. в гр. Варна.

– 2017 г. – магистър – лекар по дентална медицина, Факултет по дентална медицина на Медицинския университет „Проф.д-р Параскев Стоянов“ – Варна.

– 2018–2022 г. – редовен асистент в Катедрата по орална хирургия, ФДМ, МУ – Варна.

– 12.2021 г. – придобива специалност по орална хирургия.

Владее английски език.

Член на БЗС.

3. Актуалност на дисертационния труд

В дисертационния труд се разглежда и анализира един интересен и дискуссионен проблем за съвременната дентална практиката, свързан с използването на лазерите при различни хирургични интервенции в устната кухина. Стремелът през последните години е намирането на нови, съвременни, минимално инвазивни методи, предлагащи максимален комфорт на пациента, както интраоперативно, така и постоперативно. В настоящия дисертационен труд е разгледана ефективността на използването на различни видове лазери при някои оперативни интервенции в оралната хирургична практика.

В България досега не е разглеждан проблемът с използването на лазерите като

алтернатива на стандартните хирургични методики, използвани в оралната хирургия, и няма консенсусно мнение по проблема.

4. Познаване на проблема

В настоящия дисертационен труд д-р Велимира Христова Георгиева показва задълбочени знания по разработваната тематика и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване.

Изложението е написано на добър научен език с малки стилистични неточности. Авторът е направил подробен и задълбочен критичен анализ на литературата, като е формулирал дискуссионните и нерешени проблеми. Литературният обзор е информативен и завършва с ясна мотивация за нуждата от изясняване на предимствата и ефективността на различните лазери при хирургични интервенции в устната кухина.

Това е дало възможност на дисертанта да определи целта и задачите на своето проучване. Целта и задачите би могло да се формулират по-прецизно и изчерпателно.

5. Методика на изследването

Реализирането на целта, а именно – да се направи оценка с оглед повишаване на ефективността при лазерни хирургични интервенции в устната кухина, е постигнато чрез изпълнението на три задачи:

1. По първа задача –направено е проспективно рандомизирано клинично изследване (52 пациенти), в което са сравнени интра- и постоперативните клинични параметри и субективни оплаквания на пациентите при френулотомия на горна устна, извършена с диоден (24 пациенти) или с Er,Cr:YSGG лазер (28 пациенти). Проследен е оздравителният процес при двете групи пациенти на 7-мия и 14-тия следоперативен ден, както и месец и половина след операцията. Направена е оценка на следните параметри: продължителност на оперативната интервенция, интраоперативно кървене, нужда от шев, , постоперативна болка и необходимост от прием на обезболяващи медикаменти, степента на страх и тревожност по време на манипулацията, оценка на оздравителния процес- епителизация и формиране на цикатрикс, оценка на възможностите за хранене и говор след интервенцията (1-ви, 3-ти, 5-и, 7-ми ден).

2. За изпълнение на втора задача –проведено е клинично изследване, в което са проследени интра- и постоперативните клинични параметри и субективните оплаквания на 28 пациенти при извършване на апикална остеотомия с помощта на Er,Cr:YSGG лазер на възраст между 18 и 65 години. В критериите за включване на пациенти би могло по- акуратно да се определят индикациите за необходимост от оперативна интервенция при периапикалните лезии при изчерпани възможности на ендодонтското лечение/релечение. При клинична диагноза одонтогенна радикуларна киста би било редно да се опише, че материалът е хистологично верифициран. Направено е проследяване на ефективността на лазер хирургията чрез оценка на оздравителния процес на раневите повърхности при хирургично лечение на хронични периапикални процеси с лазери въз основа на различни показатели: оперативно време, наличие на дискомфорт по време на операцията, постоперативна болката, оток в областта на назолабиалната гънка и горната устна на 3-ти и 7-ми ден хиперемия около оперативната рана, степен на епителизация, обем на костната кухина и костна плътност предоперативно на 3-ти и 6-ти следоперативен месец.

3. За изпълнение на задача 3 –оценени са интра- и постоперативните клинични параметри и субективни оплаквания на пациентите при лечение на алвеолити с диоден

лазер. В изследването са включени общо 36 пациенти, на възраст между 18 и 65 години. Направена е оценка въз основа на следните параметри: степен на болката на 1-ви, 3-ти, 5-ти и 7-ми ден, наличие на хиперемия около алвеолата, степен на оголване на костта, формиране на нова грануляционна тъкан, наличие на халитоза, епителизация на алвеолата на 3-ти, 5-ти, 7-ми и 14-ти ден.

Клиничният материал, подбран за изпълнението на поставените основна цел и задачи, е достатъчен за разработването на дисертационния труд, но би било добре да има контролни групи за по-екзактно определяне на ефективността на лазер хирургията.

При изпълнението на поставените задачи са използвани следните методи на изследване и анализ:

– клинично-диагностични методи, лабораторно-диагностични, анкетен метод, статистически методи.

Методите, приложени при разработването на поставените задачи, са добре подбрани и представени и са дали възможност на докторанта да получи достатъчно качествени и количествени оригинални и достоверни резултати. Методиките са съвременни, основаващи се на добрата медицинска практика и съответстват на поставената цел и задачи.

6. Характеристика и оценка на дисертационния труд

Дисертационният труд е написан на 189 страници, онагледен със 70 фигури и 69 таблици. Библиографията се състои от 158 източника, от които всички са на латиница, не са цитирани български автори.

Работата съдържа всички необходими раздели за дисертационен труд. Резултатите са изчерпателно и коректно описани, като подробно и задълбочено са анализирани данните от всеки показател, предварително залегнал в методологията на научното проучване. Прави отлично впечатление доброто онагледяване и компетентният подход на дисертанта при интерпретацията на получените данни.

Дисертационният труд завършва с изводи, основани на анализа от резултатите, обсъждането и направените обобщения.

Направени са редица важни заключения за клиничната практика, а именно, че е установена високата ефективност на лазерите при извършване на френулотомия при деца поради високи нива на комфорт, спокойствие и много добра кооперативност и ниски нива на постоперативната болка; осигуряват отличен контрол на кървенето, което напълно елиминира нуждата от шев; при Er,Cr:YSGG лазери, за разлика от диодните, е възможно минимално кървене, но оздравителният процес е по-бърз; при мекотъканните лазерни хирургични манипулации се свежда до минимум рискът от развитие на постоперативна инфекция на оперативната рана поради наличието на бактерициден ефект от лазерното лъчение. Използването на Er,Cr:YSGG лазера за отстраняване на костна тъкан при кистектомия и апикална остеотомия, способства за ускорена костна регенерация и е ефективно средство при опериране на страхливи, чувствителни и некооперативни пациенти, тъй като при работа в безконтактен режим отсъстват всички неприятни усещания за вибрация, натиск и шум. Това осигурява по-широки възможности за работа под местна анестезия при такъв тип пациенти, като недостатък е удължаването на оперативното време. Третирането на алвеолит с LLLT с диоден лазер осигурява много добър контрол и значително намаляване на интензитета на болката с едновременно ускоряване на епителизацията на постекстракционната алвеола поради

биомодулативният ефект и липсата на механични пречки от поставени медикаментозни средства в нея.

7. Приноси и значимост на дисертационния труд

Направените заключения, изводи и приноси логично следват резултатите от прецизно проведените изследвания и несъмнено са значими за съвременната клинична практика.

8. Лично участие на докторанта

Резултатите от проведените изследвания и наблюдения на пациентите и произтичащите от тях изводи и приноси в дисертационния труд са лично дело на дисертанта.

9. Автореферат

Авторефератът отговаря напълно на съдържанието на дисертационния труд, отразява акуратно акцентите и е разработен съобразно изискванията на ЗРАСРБ и нормативната уредба на МУ – Варна.

Предоставеният ми комплект от материали, свързани с дисертационния труд, е пълен и е в съответствие със ЗРАСРБ и правилника за прилагането му, както и с Правилника на МУ – Варна.

Заклучение

Избраната от д-р Велимира Христова Георгиева тема на дисертационния труд „Използване на дентални лазери при лечение на пациенти в оралната хирургия“ третира актуален и интересен проблем за оралната хирургия. Научната разработка е добре структурирана, с правилно подбрани методи и с достоверни резултати и теоретични и приложни приноси в денталната медицина. Изследването е актуално, имайки предвид непрекъснатото търсене на нови, съвременни, минимално инвазивни методи, предлагащи максимален комфорт на пациента, както интра-, така и постоперативно. Това налага лазерното лечение, като надеждна алтернатива на някои от стандартните хирургични методики, използвани в оралната хирургия. Предимствата при използването на лазери в оралната хирургия (операции върху меки и твърди тъкани) са основно в намаляването на силата и продължителността на постоперативния дискомфорт, в по-краткия заздравителен период, по-доброто възприемане от пациентите, особено тези в детска възраст поради биостимулиращия им ефект и по-бързото заздравяване на раните, както и в минимализирането на болковата чувствителност. Дисертационният труд показва, че лазерното лечение представлява надежден, обещаващ съвременен метод, който има място в ежедневната амбулаторна практика на оралните хирурзи.

Литературният обзор е високоинформативен и завършва с критичен анализ и ясна мотивация за нуждата от изясняване на ползите от лазерната хирургия при различни интервенции в устната кухина и необходимостта от разглеждане на ефективността на денталните лазери в трите основни аспекта на приложението им в оралната хирургия – при интервенции върху меки, твърди тъкани и като биостимулиращо средство.

Разработката отговаря на критериите за дисертационен труд, а данните от получените резултати и тяхното интерпретиране, както и представените публикации, свързани с него, приемам за лично дело на автора. Д-р Георгиева познава съвременната

специализирана литература, като **демонстрира** качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване.

Дисертационният труд съдържа оригинални и научноприложни приноси и покрива минималните критерии на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ) и съответства на специфичните изисквания, приети във връзка с Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на МУ – Варна.

В заключение: давам положителна оценка на дисертационния труд на тема **„Използване на дентални лазери при лечение на пациенти в оралната хирургия“** и ще гласувам с **„ДА“** д-р **Велимира Христова Георгиева** да придобие образователната и научна степен **„Доктор“** по научната специалност **„Хирургична стоматология“**.

София, 05.06.2022 г.

Изготвил становището:

(Доц. д-р Елица Деливерска, доктор)

